

КРУМ ГРИГОРОВ
ХУБАВАТА КНИГА

chitanka.info

Като свършеха домакинската работа, жените хващаха по къра заедно с дядо и чичовците ми. Баба оставаше у дома — да храни кокошките, да свари фасулена чорба за вечеря и да наглежда нас, децата. Тя нагласяваше каленото гърне в огнището, присядаше на трикрако столче и вретенцето зафъркваше в жилестите ѝ ръце. Макар и доста грохнала вече, баба не стоеше нито минутка без работа. И за всяко нещо можеше да ти разкаже приказка: доядат ли ти се круши каргии, а дръвчетата още не са цъфнали — баба ще ти подхване такава приказка, че ще ти мине гладът. Заболи ли те корем, тя пак зараказва приказка. Слушаш, слушаш и забравяш болката.

Станах ученик и реших да се отплатя на баба за хубавите ѝ приказки. Тя беше неграмотна, както повечето старци по онова време. Не познаваше нито една буква, камо ли книга или вестник да прочете. Веднъж ѝ казах:

— Бабке, искаш ли да ти прочета нещо?

— Прочети, баби, прочети — рече тя.

Аз прелистих читанката и прочетох едно разказче. Баба, както държеше вретеното, току го тупна на пода, прегърна ме и ме погали по остриганата глава.

— Сине-е, сине, сляпа съм аз. А виж каква приказка имало в читанката.

На всяко четиво баба казваше, че било приказка. Аз ѝ четях почти всеки ден по нещо. Тя ми мушваше в джеба я сушени сливи, я половинка бучка захарче.

— Щом се учиш — казваше баба — и можеш така да четеш, заслужаваш да те почерпя, да си засладиш.

Един ден ми попадна в ръцете част от изпокъсана и омачкана книга. Липсваха цели страници, може би повече от половината. Нямахте корици — не знаех автора. Но на една страница под текста с дребни букви пишеше: „Под игото“. Прочетох книгата на един дъх.

На другия ден се върнах от училище и пак приседнахме с баба край огнището. Зачетох ѝ „Под игото“. Баба, притаила дъх, слушаше с такова внимание, както ние, децата, слушахме нейните приказки.

— Тя е по-дълга история — вдигнах глава по едно време. — Да я продължим утре.

— Утре ли? — погледна ме учудено баба. — Как утре? Такова нещо може ли да се чака утре? Чети, не спирай.

И аз четох, четох, дорде гърлото ми пресъхна и гласът ми преградна. Като свърших и й казах, че липсват много страници и не можем да узнаем края, баба така се затюхка, така закърши пръсти, като че кой знае какво бе станало.

— Да му изсъхнат ръцете на тоя, дето е скъсал книгата — рече тя. — Такова нещо къса ли се бре, сине. Всеки българин — и грамотен, и неук — трябва да знае какво се разказва в тая книга. Виж какъв ум, какво сърце е имал тоя човек, дето я е написал. Е-е-е, каква мъка, мъка и неволя тегли народът под турското иго. Малка бях, но помня как читаците се разпорезждаха по нашата земя. Дойдоха им дохак братушките. И сега животът не ни е много лек, сине. Дали някой ще се сети да опише сегашното тегло, а?

И тя задимяваше с цигарата си. Не харесвах, че се бе научила да пуши. Много пъти я запитвах защо пуши, а тя пъхаше ръце в пояс и тъжно ме поглеждаше.

— Не е от добро, сине. Пет деца съм заровила в земята. Ако бяха останали живи, сега щеше да имаш не двама, а седем души чичовци. Послушах една жена да пуша за утеха. Запалих цигара, запалих втора, дорде свикнах. Ала мъката си остана да ме пие в гърдите. Не бива човек да пуши, но свикне ли, трудно се захвърля тая отрова...

Тя стриваше изсъхнали тютюневи листа и си увиваше цигари във вестник... Ала веднъж, гледам я, увива в парче от някаква книга.

— Я дай да видя в какво сгъваш цигарата — обърнах се аз към нея.

Баба ми подаде листа заедно с парченцето.

Взрях се и под редовете ми се мярна познатото име „Под игото“.

— А-о-о — изтръпнах аз. — Отде намери този лист?

— Какво, бре сине? Намерих го захвърлен на боклука.

Чак сега ми стана ясно какво се бе случило. Като помитали сутринта, жените заедно с боклука изхвърлили одърпаната, но така много харесвана от мене и от баба книга.

— Ти знаеш ли, че това е лист от оная книга, дето ти четох? — казах на баба.

Тя ме погледна изумена с големите си черни очи.

— Ама вярно ли приказваш?

— Не те лъжа, бабо.

— Да ми изпръснат очите, сине, ако съм знаела какво върша. Изкуфяла съм аз. Та бива ли да изгоря на цигари това скъпоценно нещо — затрепериха ръцете ѝ и тютюнът се разпиля по пръстения под.
— Няма да видиш отсега нататък цигара в устата ми. Грях, голям грях щях да сторя. Добре, че ми каза.

И тя смачка с крака тютюна и табакерата. Сетне запрати парчетата от нея на бунището, а тютюна захвърли в огнището. Той пламна заедно с изсъхналите вършини.

— Дай, сине, ако може да залепим листа с малко тесто — кимна ми виновно тя. — Ти гледай да не сложим наопаки парчетата...

С какво старание, с каква любов се отнесе баба към „Под игото“ на Вазов! До края на живота си тя не сложи цигара в уста. А към книгите имаше особена слабост, макар да бе неграмотна. Ако някое от децата искаше да пипне моя книга, баба го караше да измие ръцете си, да се изтрие с кенарения пешкир и чак тогава можеше да се докосва. Тя смяташе, че в хубавата книга има такова съкровище, каквото не можеха да открият иманярите, които диреха заровени казани с жълтици по нашия край.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.